

Κριτήριο Αξιολόγησης

Θεματική: Ευγένεια – Αγένεια

Κείμενο 1

Ευγένεια η πεμπτουσία¹ του πολιτισμού

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο άρθρο του Θεμιστοκλή Κατσαούνη και δημοσιεύθηκε στον ηλεκτρονικό ιστότοπο «Huffpost» στις 11 Ιανουαρίου του 2020.

Στην εποχή μας με την ανάπτυξη, ως ανεξάρτητου κλάδου, της ιστορίας, της κοινωνικοοικονομικής ιστορίας, διδασκόμαστε για την πεμπτουσία του πολιτισμού, που τόσους αιώνες περνούσε στην αφάνεια ως περιττή και συνάμα δεν υπήρχε στην καθημερινότητα εκατομμυρίων ανθρώπων κάνοντας απάνθρωπο τον βίο τους.

Όλα, όμως, ξεκίνησαν να αλλάζουν με την Γαλλική και την Αμερικανική Επανάσταση, όταν για πρώτη φορά στην ιστορία των εθνών, τα κράτη κινητοποιούνταν για τη σωτηρία ενός υπηκόου τους, που βρισκόταν σε κίνδυνο. Δεν είναι, όμως, μόνο αυτή η πεμπτουσία του πολιτισμού, έστω και αν δείχνει τη μέγιστη ευγένεια και το μεγαλείο ενός λαού προς τον συνάνθρωπο του.

Η ευγένεια ενός λαού που είναι η μέγιστη έκφραση του πολιτισμού φαίνεται μέσα από τον τρόπο που αυτός αντιμετωπίζει το περιβάλλον. Δεν είναι τυχαίο που οι σύγχρονες χώρες έχουν υψηλά ποσοστά ανακύκλωσης και υψηλά ποσοστά χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Σήμερα η ρήση του Γκάντι, που συνοψίζει ένα μεγάλο κομμάτι της ευγένειας που απαιτείται να έχει ο σύγχρονος άνθρωπος, φαντάζει πιο επίκαιρη από ποτέ: «ο πολιτισμός ενός λαού φαίνεται από τον τρόπο που συμπεριφέρεται στα ζώα του». Ακόμη, η ευγένεια που είναι η πεμπτουσία του πολιτισμού είναι ορατή από τα πεζοδρόμια και τα πάρκα των πόλεων μας, μεγάλο παράδειγμα αποτελεί η Σιγκαπούρη, που είναι πεντακάθαρη. Με αυτόν τον τρόπο ζωής γίνεται διάπλατα ορατή η ευγένεια του ανθρώπου προς τον συνάνθρωπό του, που θέλει να έχει την πόλη που κατοικεί, καθαρή, σαν να είναι η προέκταση του σπιτιού του.

Επίσης, η συμπεριφορά των αρτιμελών ανθρώπων, σωματικά και ψυχικά, προς τους συνανθρώπους τους που είναι Α.μ.Ε.Α, πρέπει να αποσκοπεί στην πλήρη και ομαλή ένταξη των ανθρώπων με αναπηρία, στον κοινό καθημερινό βίο. Με πλήρη δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις, ώστε οι άνθρωποι με αναπηρία να νιώθουν και να είναι παραγωγικά μέλη της κοινωνίας, καθιστώντας τούς συνοδοιπόρους μιας υγιούς πολιτείας όπου και θα ανήκουν χωρίς διακρίσεις.

Η ευγένεια, όμως, αποτελεί την πεμπτουσία του πολιτισμού στα πιο απλά και καθημερινά πράγματα που συμβαίνουν στη ζωή. Εδώ θα ήθελα να φέρω ως παραδείγματα τους δυτικούς λαούς και τον ιαπωνικό λαό. Η ευγένεια φαίνεται με τον τρόπο που συμπεριφέρονται τα μέλη μίας οικογένειας αναμεταξύ τους, εντός αυτής της μικρής κλίμακας της κοινωνίας, τόσο στην ευρύτερη όσο και στην πυρηνική οικογένεια, με τα παιδιά, τους ηλικιωμένους, τις γυναίκες και τα

¹ το πιο ουσιώδες, το πιο κυρίαρχο

άτομα Α.μ.ε.Α. Στην Ιαπωνία καθώς και στις δυτικές χώρες, υπάρχουν, εκτός από τις Η.Π.Α, τα καλύτερα συστήματα συνταξιοδότησης, υγείας και ασφαλειών, αλλά και μία έμφυτη κουλτούρα των ανθρώπων να περιθάλψουν τους πιο αδύναμους σε κάθε φάσμα δραστηριοτήτων της ζωής.

Επίσης, οι κανόνες τήρησης του Κ.Ο.Κ που δυστυχώς στην Ελλάδα παραβιάζονται συστηματικά, με την κακή οδική παιδεία των Ελλήνων· μας κάνει ως λαό να πληρώνουμε βαρύ φόρο αίματος στην ασφαλτο κάθε χρόνο, κάτι που αποδεικνύει άλλη μία φορά την έλλειψη ευγένειας που έχουμε δυστυχώς πρώτα προς τους εαυτούς μας και κατόπιν προς τους συνανθρώπους μας.

Εν κατακλείδι σημαντικό βήμα για τη δημοκρατία μας και την ανάπτυξη του πολιτισμού μας, θα είναι ο μηδενισμός των σημαντικότερων φαινομένων κοινωνικού κανιβαλισμού. Η ευγένεια πρέπει να μπαίνει όπως το νερό μέσα στον βράχο θρυμματίζοντας κάθε είδους ρατσισμού, που μπορεί να είναι υπαρκτός, σε οποιοδήποτε επίπεδο της ζωής όλων των ανθρώπων. Η κοινωνία μας πρέπει να δράσει άμεσα κατά του θρησκευτικού φανατισμού, του φυλετικού διαχωρισμού και του πρόστυχου ρατσισμού, για τις σεξουαλικές προτιμήσεις. Πρέπει επίσης να εξαλείψει τον σχολικό εκφοβισμό, που καταρρακώνει τις ψυχές των πιο ευαίσθητων παιδιών, όπως επίσης και τη χρήση βίας από όπου και αν αυτή προέρχεται.

Κείμενο 2

Ποιος διδάσκει την απανθρωπιά στα παιδιά;

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο άρθρο του Λευτέρη Χαραλαμπίδου και δημοσιεύθηκε στην εφημ. «Το Βήμα» στις 29 Οκτωβρίου του 2020.

Πολλά περιστατικά θυμίζουν ότι συχνά διδάσκουμε στα παιδιά την απανθρωπιά και τη βαναυσότητα. Ένα από αυτά αφορούσε τη ρατσιστική επίθεση σε δομή ασυνόδευτων ανηλίκων στο Ωραιόκαστρο Θεσσαλονίκης, όπου συμμετείχαν και ανήλικοι. Και αναρωτιέται κανείς ποιος είναι αυτός που διδάσκει στα παιδιά την απανθρωπιά, τη βαναυσότητα και την αγένεια.

Ποιος είναι αυτός που δεν τους δίνει το πιο βασικό μάθημα για τη ζωή, εάν θες να λέγεσαι άνθρωπος, που είναι ότι όλοι έχουμε το ίδιο δικαίωμα στη ζωή και την αξιοπρέπεια και ότι εάν πάμε να ταπεινώσουμε, να χλευάσουμε, να προσβάλλουμε, να χτυπήσουμε τον άλλο, τότε το δικό μας δικαίωμα στην ανθρωπιά απεμπολούμε.

Και μην μου πείτε ότι φταίνε οι γονείς τους απλώς. Εύκολη κουβέντα και ακόμη όταν ισχύει είναι πάντα μισή αλήθεια. Όλοι μαζί τα αναθρέφουμε τα παιδιά. Όλων μας είναι ευθύνη η διαπαιδαγώγησή τους είτε το καταλαβαίνουμε είτε όχι. Τα παιδιά δεν διδάσκονται μόνο στο οικογενειακό τραπέζι, αλλά και στο σχολείο και στο διαδίκτυο και στα μέσα ενημέρωσης και σε κάθε συναναστροφή και κάθε ερέθισμα που δέχονται. Γι' αυτό και φταίμε όλοι.

Γιατί αφήσαμε να πιάσει γερές ρίζες ο σπόρος της απανθρωπιάς. Γιατί ακόμη και εάν δεν σιγοντάραμε, ανεχτήκαμε και ανεχόμαστε το ρατσιστικό δηλητήριο, το στιγματισμό του άλλου, τις πολλές μορφές του μίσους. Γιατί μας βολεύει να υπάρχουν αποδιοπομπαίοι τράγοι και εξιλαστήρια θύματα². Γιατί επειδή δεν μπορούμε να τα βάλουμε με τη συνθήκη που μας κάνει να νιώθουμε ανασφαλείς και αδικημένοι τα βάζουμε με τους πιο κοντινούς, αυτούς με τους οποίους

² αποδιοπομπαίοι τράγοι και εξιλαστήρια θύματα: αυτός στον οποίο ρίχνουμε την ευθύνη

δεν έχουμε τίποτα να μοιράσουμε. Και γι' αυτό εμείς είμαστε οι ένοχοι, όχι τα παιδιά. Εμείς τους μάθαμε την απανθρωπιά, τη βαναυσότητα και την αγένεια.

Κείμενο 3

Τα χταποδάκια

Απόσπασμα διασκευασμένο από το διήγημα «Τα χταποδάκια» του Μ. Καραγάτση.

Έτσι λοιπόν, την ώρα που ο Αστέρας³ πάλευε με τα σύγνεφα, μπήκε ο λεγόμενος στο μαγαζάκι. Κοντός ήταν και κακοσούσουμος, αρκούντως γηραλέος, όχι καλοντυμένος ούτε καθαρός, μ' ένα μαντίλι ματωμένο γύρω στο κεφάλι — σίγουρα φρεσκοσπασμένο ήταν. Τώρα γινωμένος⁴ ήταν όταν τις έφαγε, ή τα κοπάνισε κατόπι, να πνίξει στο κράσι το μεράκι του καβγά; Αυτό δεν το ξέρουμε. Το βέβαιο είναι, λίαν σουρωμένος ήταν όταν μπήκε στο μαγαζί. Προχώρησε, το λοιπόν, κατά το μπεζαχτά, χαιρετώντας πολύ εγκάρδια τις δυο παρέες που βρίσκονταν την ώρα εκείνη στο μαγαζί. Μα δεν πήρε αντιχαιρέτισμα [...] Τι να κάνει λοιπόν, κι αυτός; Παράγγειλε ούζο καραφάκι, κι έπιασε κουβέντα με το μαγαζάτορα, ένεκα που ο Θεός τον έκανε άνθρωπο κοινωνικό, πολύ συσχετικό, η μουγκαμάρα κι η περισυλλογή ποσώς δεν του επήγαιναν. [...]

Ήθελε, σώνει και καλά, ν' ανοίξει την καρδιά του, να πει τον πόνο του, να μιλήσει με άνθρωπο. Κανείς να μην τον θέλει, κανείς να μην καταλαβαίνει, όλοι να τον διώχνουν — τι κακό πάλι αυτό!

[...] Περνώντας μπροστά στην παρέα μας κοντοστάθηκε. Ήθελε κουβέντα.

— Έχει τσιγάρο;

Απόκριση καμιά. Είδαμε τι κολλιτσιδα ήταν, αν του μιλούσαμε ξεκολλημό δε θα 'χε. Αυτός όμως εκεί!

— Θέλω τσιγάρο.

— Δεν έχει! του λέει ο Αγλέουρας.

— Πώς δεν έχει, αφού καπνίζετε!

Ήταν κι αναιδής.

— Άιντε στο καλό! του λέει ο υποπλοίαρχος, κι άσε μας ήσυχους. Ακούς; [...]

— Επειδή, δηλαδή, έχεις δυόμισι γαλόνια στο μανίκι, μας κάνεις και τον σπουδαίο;

Ο υποπλοίαρχος χαμογέλασε κάτω από τα μουστάκια του. Μα ο Αγλέουρας σηκώθηκε, άρπαξε τον Παναγιωτάκη από τις πλάτες και απλά, αυστηρά, θετικά τον έβγαλ' έξω από το μαγαζί. Τον έβγαλε, δεν τον πέταξε. [...]

Και να, δεν πέρασαν ούτε τρία λεφτά, και ξαναπαρουσιάστηκε στην πόρτα. Έκανε να μπει πάλι στο μαγαζί, ένεκα που είχε μεθύσι πεισματάρικο, επίμονο, τίποτα δεν τον έκανε ν' αλλάξει το κέφι του. Μεμιάς όμως όλοι σηκωθήκαμε, η παρέα μας, η άλλη παρέα, ο μαγαζάτορας:

³ το βραδινό αστέρι, ο Αποσπερίτης.

⁴ μεθυσμένος

— Πάλι εδώ είσαι; Έξω! Έξω! Φεύγ' από δω! Πήγαινε στο σπίτι σου! Μπεκρούλιακα! Προστυχόμουτρο! Κολλισίδα! Ψείρα! Ψείρα!

— Καλά... μουρμούρισε... Καλά! Θα φύγω... Αφού δε με θέλετε... Μα πού να πάω; Πού; [...] Κανείς! Κανείς... Τον έπιασε κάτι σαν παράπονο, κι άπλωσε το χέρι όπου κρατούσε τα χταπόδια:

— Να! Αυτά τα χταπόδια. Στη χόβολη... Όλοι μαζί θα τα τρώγαμε. Ένα μεζέ κι ένα κρασί. Σαν άνθρωπος κι εγώ. Σαν άνθρωπος...

Μας κοίταγε και πρόσμενε κατανόηση, σαν άνθρωπος από τους ανθρώπους. Μα μόνο φάτσες παγωμένες αντίκρισε, μάτια γεμάτα σκληράδα και κακία. Κακία ανθρώπινη.

Τότε, κατάλαβε. Κάτι σαν αποκαρδίωση τον έπιασε, όλα έσπασαν εντός του. Έπεσε αδύναμο το χέρι που κρατούσε τα δυο χταπόδια στο στράτσο το χαρτί, μάταιη προσφορά στην κατανόηση των ανθρώπων. Πήρε αργή στροφή, βγήκε πάλι από το μαγαζί, έπεσε βαρύς στο σκαλοπάτι κι απόμεινε ασάλευτος, με το τσακισμένο του κεφάλι μες στις δυο παλάμες. Δεν έμιλησε πια, τίποτα δεν είπε [...]. Όσο για μας, ξανασκύψαμε στα ποτήρια, στις εφημερίδες, στις κουβέντες μας, μην καταλαβαίνοντας, μη θέλοντας να καταλάβουμε. Πέρασε έτσι ώρα αρκετή, ίσως και δέκα λεφτά, ίσως και τέταρτο ολόκληρο. Κι όταν ανασήκωσα τα μάτια και κοίταξα την πόρτα, εκεί που είχε καθίσει δεν τον είδα πια. Είχε φύγει, τράβηξε μέσα στη νύχτα, ποιος ξέρει για πού, να μαγειρέψει τα χταπόδια του, να πιει ένα κρασί, σαν άνθρωπος. Σαν άνθρωπος, ακριβώς...

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά σε μία παράγραφο 70 περίπου λέξεων τις απόψεις του συγγραφέα του Κειμένου 1 (παράγραφοι 3 έως 6) για την ευγένεια ως δείγμα ανάπτυξης ανώτερου πολιτισμικού επιπέδου.

Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η ευγένεια θεμελιώνει την ανάπτυξη ενός ανώτερου πολιτισμικού επιπέδου μέσω διαφόρων πτυχών της κοινωνίας. Συγκεκριμένα, εκδηλώνεται στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, στην υιοθέτηση υπεύθυνης οικολογικής στάσης μέσω της ανακύκλωσης και στη σωστή μεταχείριση των ζώων. Παράλληλα, σημαντικός είναι ο σεβασμός προς τους αναπήρους, ενσωματώνοντας τους πλήρως στην κοινωνία. Ωστόσο, η ευγένεια αναδεικνύεται και στα καθημερινά ζητήματα, κυρίως στην οικογενειακή συναναστροφή, την κοινωνική αλληλεγγύη, καθώς και στην τήρηση οδικών κανόνων.

ΘΕΜΑ Β

B1. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 2 ο αρθρογράφος αναφέρει: «Γιατί μας βολεύει να υπάρχουν αποδιοπομπαίοι τράγοι και εξιλαστήρια θύματα». Εξηγήστε, κατά την κρίση σας, τη δήλωσή του σε 50 περίπου λέξεις.

Μονάδες 10

Απάντηση:

Με αυτή την πρόταση ο αρθρογράφος αναφέρεται σε άτομα ή ομάδες που γίνονται στόχοι κατηγορίας ή επιθέσεων προκειμένου να αποσπάσουν την προσοχή από τα βαθύτερα και πιο

περίπλοκα προβλήματα της κοινωνίας. Είναι πιο εύκολο να κατηγορήσουμε τους «αδύνατους» ή «διαφορετικούς» για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε, παρά να εξετάσουμε τις αιτίες που μας κάνουν να νιώθουμε ανασφαλείς ή αδικημένοι.

B2. Να αξιολογήσετε τον τίτλο του Κειμένου 2 ως προς τη σχέση του με το περιεχόμενο (μον. 5) και ως προς την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητά του (μον. 5).

Μονάδες 10

Ο τίτλος («Ποιος διδάσκει την απανθρωπιά στα παιδιά;») είναι **εύστοχος** και **δηλωτικός** του περιεχομένου του κειμένου. Έχει τη **μορφή ερωτήματος** προκαλώντας, έτσι, εξάρχης τον προβληματισμό του αναγνώστη σχετικά με τα πρόσωπα/παράγοντες (ποιος) που φέρουν ευθύνη για την εμφάνιση απανθρωπιάς στα παιδιά, επιρρίπτοντας την ευθύνη όχι μόνο στους γονείς, αλλά και στην κοινωνία ως σύνολο. Συνάμα, **προσελκύει το ενδιαφέρον** του αναγνώστη, εφόσον τον καλεί σε **μια ενεργητική προσέγγιση του συγκεκριμένου προβλήματος**. Έτσι, προτρέπει τον αναγνώστη να διαβάσει το κείμενο, το οποίο αποτελεί απάντηση του ερωτηματικού τίτλου. Επίσης, ο τίτλος **επαναλαμβάνεται** ελαφρώς παραλλαγμένος και στο κείμενο ήδη **στην προλογική παράγραφο** («Και αναρωτιέται κανείς ποιος είναι αυτός που διδάσκει στα παιδιά την απανθρωπιά, τη βαναυσότητα και την αγένεια.»). Έτσι, λοιπόν, ο τίτλος κρίνεται επικοινωνιακά αποτελεσματικός.

B3. α) Πρόθεση του συγγραφέα στο Κείμενο 2 είναι να προβληματίσει τους αναγνώστες για τη διδασκαλία της απανθρωπιάς και της βαναυσότητας στα παιδιά, αναδεικνύοντας την ευθύνη της κοινωνίας, των γονέων και των θεσμών. Να βρείτε 2 γλωσσικές επιλογές που επιτυγχάνει τον σκοπό του, επισημαίνοντας τη λειτουργία τους. (μον. 8)

Πρόθεση του συγγραφέα στο Κείμενο 2 είναι να προβληματίσει τους αναγνώστες για τη διδασκαλία της απανθρωπιάς και της βαναυσότητας στα παιδιά, αναδεικνύοντας την ευθύνη της κοινωνίας, των γονέων και των θεσμών. Προκειμένου να πετύχει τον σκοπό του αξιοποιεί:

- **Α' πληθυντικό:** υπογραμμίζει την κοινή ευθύνη των ενηλίκων στην εκπαίδευση και στην καθοδήγηση των νέων, υποδεικνύοντας ότι τα αρνητικά πρότυπα προκύπτουν/προβάλλονται από τους ίδιους τους ενήλικες. Η συλλογική ευθύνη υπογραμμίζεται στα σημεία «όλοι μαζί τα αναθρέφουμε τα παιδιά» και «είναι ευθύνη η διαπαιδαγώγησή τους», αναγνωρίζοντας ότι η διαπαιδαγώγηση εκτείνεται πέρα από το οικογενειακό περιβάλλον.
- **Άρση-Θέση:** «Τα παιδιά δεν διδάσκονται μόνο στο οικογενειακό τραπέζι, αλλά και στο σχολείο και στο διαδίκτυο και στα μέσα ενημέρωσης και σε κάθε συναναστροφή και κάθε ερέθισμα που δέχονται.», αναδεικνύει τη διάσταση των ευθυνών, πως δεν βαρύνουν μόνο την οικογένεια. Τονίζει ιδιαίτερα πως η κοινωνία στο σύνολό της ευθύνεται.
- **Ρητορική ερώτηση:** «Ποιος είναι αυτός που δεν τους δίνει το πιο βασικό μάθημα για τη ζωή...» ενθαρρύνει τον αναγνώστη να σκεφτεί την ευθύνη όλων μας, όχι μόνο των γονέων. Τονίζει έμμεσα την άποψη του και κινητοποιείται ο αναγνώστης.

- **Επανάληψη του αιτιολογικού συνδέσμου «γιατί»:** Στην τελευταία παράγραφο επαναλαμβάνει τον αιτιολογικό σύνδεσμο «γιατί», με τον οποίο αναδεικνύει την πολυπλοκότητα και την πολλαπλότητα των αιτίων που οδηγούν στην κοινωνική απάθεια και την απανθρωπιά, ενώ ταυτόχρονα προωθεί την αυτοκριτική. Μέσω της επαναλαμβανόμενης αιτιολόγησης, ο συγγραφέας καλεί τους αναγνώστες να προβληματιστούν και να αναγνωρίσουν την ευθύνη που φέρουν τόσο σε προσωπικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

β) Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 («Η ευγένεια ενός λαού ... η προέκταση του σπιτιού του.») ο αρθρογράφος αξιοποιεί την αυθεντία. Τι επιδιώκεται με τη χρήση του τεκμηρίου; (μον. 7)

Ο αρθρογράφος στην τρίτη παράγραφο του κειμένου 1 χρησιμοποιεί τη ρήση του Μαχάτμα Γκάντι: «ο πολιτισμός ενός λαού φαίνεται από τον τρόπο που συμπεριφέρεται στα ζώα του». Με αυτόν τον τρόπο κάνει επίκληση στην αυθεντία και προσδίδει αξιοπιστία και πειστικότητα στον λόγο του. Ενισχύει, έτσι, τη θέση του πως **ο πολιτισμός και η ευγένεια ενός λαού καθρεφτίζονται στις καθημερινές του πρακτικές και στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται το περιβάλλον.** Η χρήση, τέλος, της αυθεντίας αποδεικνύει την ευρυμάθεια του αρθρογράφου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Στο κείμενο 3 αποκαλύπτεται μια ανθρώπινη κατάσταση. Να την παρουσιάσετε και να την ερμηνεύσετε με βάση τρεις κειμενικούς δείκτες. Παράλληλα, να εκφράσετε τις σκέψεις που σας προκάλεσε η ανάγνωση του αποσπάσματος. (150-200 λέξεις)

Στο απόσπασμα παρουσιάζεται η μοναξιά και η απόρριψη του ηλικιωμένου, ο οποίος το μόνο που αναζητά είναι συντροφιά και κατανόηση, αλλά αυτό που δέχεται είναι μόνο σκληρότητα και αδιαφορία.

Σημεία προς σχολιασμό:

- Ο ήρωας περιγράφεται ως «κοντός και κακοσούσουμος, αρκούντως γηραλέος, όχι καλοντυμένος ούτε καθαρός, μ' ένα μαντίλι ματωμένο γύρω στο κεφάλι». Η εμφάνισή του υποδηλώνει την εξαθλίωση του ήρωα, ίσως την φτώχεια. Αλλά και η βία που έχει δεχτεί προιδεάζει ότι πρόκειται για ένα περιθωριοποιημένο άτομο της κοινωνίας.
- Οι πελάτες του μαγαζιού και ο ιδιοκτήτης τον αντιμετωπίζουν με απέχθεια και χλευασμό. Τον αποκαλούν «κολλιτσίδα», «ψείρα», «μπεκρούλιακα», επιβεβαιώνοντας την κοινωνική του απομόνωση και την αδυναμία του να βρει έστω και μια στιγμή αποδοχής. Η άρνηση των άλλων να δουν τον πόνο του και την προσπάθειά του για επικοινωνία τον ωθεί στην τελική κατάρρευση. Η απάθεια των άλλων είναι το αντίθετο από αυτό που χρειάζεται ο ήρωας.
- Η συμπεριφορά του, αρχικά φιλική και κοινωνική, εξελίσσεται σε επαιτεία και απελπισία. Η επιμονή του να μπει στο μαγαζί παρά την απόρριψη, μαρτυρά την ανάγκη του για

ανθρώπινη επαφή και αποδοχή. Αυτή η απελπιστική προσπάθεια για κοινωνική ένταξη τον καθιστά τραγικό ήρωα.

- Η προσφορά των χταποδιών αποτελεί συμβολισμό. Δεν είναι απλώς φαγητό, αλλά μια χειρονομία φιλίας, μια προσπάθεια να μοιραστεί κάτι με τους άλλους και να συμμετάσχει στην κοινωνική ζωή. Η απόρριψη αυτής της προσφοράς τον οδηγεί σε απόγνωση, ωθώντας τον να νιώσει ανεπιθύμητος. Τα χταπόδια γίνονται σύμβολο της ελπίδας του για αποδοχή.

Ενδεικτικοί κειμενικοί δείκτες:

- 1) «κολλισίδα», «ψείρα», «μπεκρούλιακα»: απαξιωτικοί, μειωτικοί χαρακτηρισμοί
- 2) «Κοντός ήταν και κακοσούσουμος... σουρωμένος ήταν όταν μπήκε στο μαγκζί»: εικόνα, περιγραφή
- 3) «ν' ανοίξει την καρδιά του, να πει τον πόνο του, να μιλήσει με άνθρωπο.»: ασυνδeto σχήμα
- 4) «Κανείς να μην τον θέλει, κανείς να μην καταλαβαίνει»: αποφατική διατύπωση
- 5) «σαν άνθρωπος. Σαν άνθρωπος, ακριβώς...»: επανάληψη/παρομοίωση
- 6) «χταπόδια»: σύμβολο

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Ο αρθρογράφος του Κειμένου 2 αναρωτιέται: «ποιος είναι αυτός που διδάσκει στα παιδιά την απανθρωπιά, τη βαναυσότητα και την αγένεια;». Σε ένα άρθρο 350-400 λέξεων που θα δημοσιευθεί σε νεανική ιστοσελίδα της περιοχής σας να αναφέρετε:

- α) ποιες είναι οι αιτίες της απανθρωπιάς και της αγένειας και
- β) με ποιες πράξεις ευγένειας εσείς επιδεικνύετε και προάγετε το ήθος σας στην καθημερινότητά σας;

Να αξιοποιήσετε δημιουργικά τα κείμενα αναφοράς 1 και 2.

Απανθρωπιά: Μια «κληρονομιά» που μπορούμε να αλλάξουμε;

Πρόλογος:

Ζούμε σε μια εποχή, όπου μέσα από καθημερινές ειδήσεις συνειδητοποιούμε ολοένα και περισσότερο ότι η ευγένεια φαίνεται να υποχωρεί και τη θέση της παίρνει η απανθρωπιά και η αγένεια. Το μόνο βέβαιο είναι πως δέκτες αυτής της ζοφερής κοινωνικής πραγματικότητας είναι τα παιδιά, τα οποία πλέον θεωρούν οικεία τα φαινόμενα βαναυσότητας και έλλειψης σεβασμού. Γι' αυτό χρειάζεται να αναλογιστούμε τις ρίζες της απανθρωπιάς και της αγένειας και να αντιληφθούμε την ευθύνη που έχουμε, ο καθένας ξεχωριστά, στη διαμόρφωση μιας ευγενικής προσωπικότητας που θα αποδεικνύει καθημερινά, με απλές πράξεις, την ευγένεια και σεβασμό του στον συνάνθρωπο.

Κύριο Μέρος - Ζητούμενο 1:

Πολλοί παράγοντες συμβάλλουν στην εκμάθηση της απανθρωπιάς, της βαναυσότητας και της αγένειας στα παιδιά. Δεν υπάρχει ένας μοναδικός ένοχος, αλλά μάλλον μια ευθύνη συλλογική. Συγκεκριμένα, ...

1. Το οικογενειακό περιβάλλον αποτελεί τον πρώτο και κυριότερο παράγοντα διαμόρφωσης της προσωπικότητας ενός παιδιού. Η συμπεριφορά των γονέων, η επικοινωνία τους, η σχέση μεταξύ τους, ο τρόπος αντιμετώπισης των διαφωνιών, όλα αυτά επηρεάζουν βαθιά το παιδί. Αν τα παιδιά βιώνουν αδιαφορία ή απαξίωση στο σπίτι, είναι πιο πιθανό να υιοθετήσουν αυτές τις συμπεριφορές στην αλληλεπίδρασή τους με τον κόσμο. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η ευθύνη δεν επιβαρύνει αποκλειστικά τους γονείς, αλλά το οικογενειακό περιβάλλον συνολικά.
2. Το σχολείο παίζει σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των παιδιών και στη διαμόρφωση της ηθικής τους. Η διδασκαλία βασικών αξιών, όπως ο σεβασμός, η ανοχή, η ισότητα και η συνεργασία είναι κρίσιμη. Ωστόσο, ένα σχολικό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από εκφοβισμό, ρατσισμό, ή άλλες μορφές βαναυσότητας δεν βοηθά στην ανάπτυξη ήπιας συμπεριφοράς, αλλά στην αποθηρίωση των νέων.
3. Η έκθεση σε βίαιο ή ρατσιστικό περιεχόμενο μέσω του διαδικτύου και των ΜΜΕ μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στα παιδιά. Η καθημερινή επαφή με βίαια παιχνίδια, ταινίες και τηλεοπτικά προγράμματα μπορεί να οδηγήσει στη βία και τον ρατσισμό.
4. Η ανοχή στον ρατσισμό, τη βαναυσότητα και άλλες μορφές απάνθρωπης συμπεριφοράς στην κοινωνία δεν αφήνει αδιάφορα τα παιδιά. Όταν αυτές οι συμπεριφορές γίνονται αποδεκτές, ή ακόμη και επιβραβεύονται, απουσιάζει δυστυχώς το αίσθημα σεβασμού και ανοχής.
5. Η συστηματική διδασκαλία βασικών αξιών, όπως ο σεβασμός της ανθρώπινης ζωής, η ισότητα, η ανοχή, η ευγένεια και η ενσυναίσθηση, αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για την καλλιέργεια συμπονετικής συμπεριφοράς. Η απουσία τέτοιων διδασκαλιών αφήνει ένα κενό που μπορεί να καλυφθεί από μύθους και αντιλήψεις αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

Κύριο Μέρος - Ζητούμενο 2:

Η απανθρωπιά και η αγένεια, λοιπόν, αποτελούν προβλήματα που διαπερνούν πολλές εκφάνσεις της καθημερινής μας ζωής, γι' αυτό έχουμε την ευθύνη να προάγουμε την ευγένεια στην καθημερινότητά μας. Προσωπικά, προσπαθώ να επιδεικνύω ευγένεια μέσα από απλές πράξεις, όπως ...

1. Φροντίζω να προωθώ συζητήσεις που ενθαρρύνουν την ανεκτικότητα και την αποδοχή της διαφορετικότητας στο κοινωνικό μου περιβάλλον.
2. Αντιμετωπίζω με σεβασμό κάθε άνθρωπο, ανεξαρτήτως καταγωγής, θρησκείας κ.ά. Προσπαθώ να είμαι ευγενικός με τα άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, γνωρίζοντας ότι όλοι έχουμε το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια.
3. Προσπαθώ να φέρομαι με σεβασμό στους συνομήλικους μου, βοηθώντας τους όταν χρειάζεται, ακούγοντας την άποψή τους και αποφεύγοντας τη βία και τον εκφοβισμό. Ακόμα, προσέχω να μιλάω με ευγένεια και σεβασμό προς τους μεγαλύτερους, αναγνωρίζοντας την εμπειρία και τη σοφία τους.

4. Η ευγένειά μου φαίνεται, επίσης, από τον τρόπο που αντιμετωπίζω το περιβάλλον. Συμμετέχω ενεργά σε δράσεις ανακύκλωσης και προστασίας του περιβάλλοντος. Φυσικά, φροντίζω τα αδέσποτα ζώα της γειτονιάς και προσφέρω εθελοντικά στα φιλοζωικά σωματρία της περιοχής μου.

5. Συμμετέχω στο πρόγραμμα διαμεσολάβησης του σχολείου μου, μέσα από το οποίο θέλω να συνεισφέρω στη συμφιλίωση των συμμαθητών μου και στην άρση των μεταξύ τους διαφωνιών. Ουσιαστικά, έτσι, βοηθώ στην αντιμετώπιση προβλημάτων που προκύπτουν στη σχολική κοινότητα, όπως η δυσκολία ομαλής διεξαγωγής μαθήματος και σε εντάσεις μεταξύ μαθητών και καθηγητών.

Επίλογος:

Με δυο λόγια, λοιπόν, η αντιμετώπιση της απανθρωπιάς και της αγένειας απαιτεί συλλογική προσπάθεια. Η καλλιέργεια του σεβασμού, της ενσυναίσθησης και της αλληλεγγύης, ξεκινώντας από το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον, αποτελεί θεμέλιο για μια πιο ανθρώπινη κοινωνία. Γι' αυτό μικρές, καθημερινές πράξεις ευγένειας από όλους μας μπορούν να κάνουν τη μεγάλη διαφορά.